

Ontgronden voor natuurontwikkeling in relatie tot pitrus Veldwerkplaats *Beekdallandschap* Drentsche Aa, 12 december 2007

Inleiders: Harry Offringa (beheerder Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa, Staatsbosbeheer) en Renée Bekker (Rijksuniversiteit Groningen).

Op twee locaties in het Drentsche Aa-gebied is gekeken naar de resultaten van maatregelen die genomen zijn om landbouwgrond om te vormen naar natuur. Vaak wordt gekozen voor het afvoeren van de bovengrond (de voormalige bouwvoor) om snel tot een voedselarmer systeem te komen. Zo ook hier. De beekbegeleidende graslanden – meer dan 2500 ha – zijn grotendeels goed ontwikkelde bloemrijke graslanden en zeggevegetaties, maar er zijn ook plaatsen met veel pitrus en andere storingssoorten. Oorzaak van de pitrusverruiging is onder meer: een schommelend waterpeil, verzuring en een te hoog fosfaatgehalte van de bodem.

De Heest

De Heest is een gebied van 120 ha ten noorden van het Ballooërveld. Het ligt tussen twee diepjes uit het Drentsche Aa-stelsel: het Taarlose Diep en het Gasterense Diep. Het gebied bestaat uit een dekzandplateau met aangrenzende beekdalgraslanden. De Heest is sinds 1971 in beheer bij Staatsbosbeheer. Daarvoor was het landbouwgrond. De Heest wordt aan één kant begrensd door een landbouwenclave van ongeveer 25 ha.

Het gebied was in het verleden zeer reliëfrijk met natte en droge delen als gevolg van bijzondere hydrologie en complexe bodemopbouw. Om de landbouw op het plateau te kunnen intensiveren, werd de natuurlijke afwatering bevorderd door demping van slenken en een ander slotenpatroon.

Om de waterhuishouding van De Heest te herstellen, is na een periode van extensief weiden, maaien en afvoeren in 1996 ongeveer 80 ha afgeplagd tot een diepte van 10-20 cm. Dit bleek achteraf te ondiep, waardoor er veel pitrus opkwam. Verder zijn er drie poelen gegraven, sloten gedempt en is het natuurlijke afwateringspatroon hersteld. Het gebied wordt op dit moment extensief begraasd door zestig koeien. En de tijd heelt de wonden, want de eerste open plekken komen tevoorschijn.

Nieuwlanden

Nieuwlanden is een gebied van 8 ha, aan de westkant omzoomd door de Gasterse Duinen. Dit gebied ligt iets hoger dan De Heest en is daardoor droger en bevat minder pitrus. Voordat het gebied in beheer kwam bij Staatsbosbeheer, was dit een landbouwgebied. De voormalige graslanden werden wisselend begraasd en gemaaid. Sinds vijftien jaar is er niet meer structureel gemaaid. In de jaren negentig zijn de lagere delen uitgegraven met het gevolg dat er pitrus opkwam. De hogere delen liggen er nu mooi bij met zich ontwikkelende heide en struweel, waarin zelfs de grauwe klauwier en de klapekster zijn gesignaleerd. Op dit moment worden de percelen begraasd door vier Schotse Hooglanders.

Maatregelen en resultaten

- Kijk altijd eerst hoeveel fosfaat er in de grond zit en hoe diep voordat je gaat plaggen. Ook een inventarisatie van het zaad op verschillende diepte is belangrijk voor een beeld van de verhouding doelsoorten en niet-doelsoorten. Afgraven is dus niet per definitie de oplossing. Belangrijk is om eerst een bodemanalyse uit te voeren zodat je weet wat er in de grond zit. Zelfs met een grondboor valt al veel te leren over de bodem.
Bekalking kan fosfaat binden. En om de verschraling te voltooien is na het verwijderen van de fosfaatrijke toplaag, structureel maaien en afvoeren nodig.

Factoren die van belang zijn om te bepalen of je af moet graven en zo ja, hoe diep je afgraaft:

- Nutriëntenvoorziening (fosfaat en stikstof e.d.)
  - Waterhuishouding
  - Type begrazing en/of maaibeheer in combinatie met de grondwaterstanden
- Op extensief begraasde en beheerde graslandpercelen op veengrond met een veraarde en verzuurde bovenlaag is dominantie van pitrus niet tegen te gaan. Bij grondverstoring of wisselende waterstanden zal de pitrus nog meer gaan woekeren. Kwel om de verzuring tegen te gaan zou wel kunnen helpen, maar dat is vaak niet beschikbaar.

Jacob de Bruin (Vereniging Natuurmonumenten) adviseert onder meer:

- Intensief beheren door in het najaar te bloten, greppels te onderhouden en structureel te bekalken of bemesten (om verzuring te voorkomen).
- Voorkomen van intensieve begrazing i.v.m. vertapping.
- Het onder water zetten van pitrusvelden, maar dan moet de pitrus eerst worden gemaaid. Want pitrus dat boven water uitkomt, kan nog ademen door de holle stengels. Ijs in de pol is evenmin iets waar de pitrus goed tegen bestand is. Dus maaien vlak voor de vorst intreedt en daarna onder water zetten zou wel eens een goede maatregel kunnen zijn. Pitrus kiemt overigens niet onder water, dus zolang je water op je maaiveld houdt, krijg je geen pitrus.

- In Duitsland is een pitrusbestrijdingsmachine ontwikkeld. Hiermee wordt de zode op 10 cm onder de grond doorgesneden en het land onder water gezet. Gevolgd door een redelijk intensief beheer werden op deze manier vele pitrusvelden op veengrond omgezet in weidevogelgrasland.

Suggesties voor volgende veldwerkplaatsen

- Graslanden op veraard veen
- Vervolgbeheer (maaien, afplaggen, bekalken, enz.)
- Hoe anticipeer je met plaggen op nog te realiseren grondwaterpeilstijgingen (GGOR -doelrealisatie) + klimaatscenario's; met name extreem nat en droog
- Keuzes voor inrichting terreinen (natuur, cultuurhistorie, flora en fauna)

Inlichtingen

Inleiders: Harry Offringa (beheerder Nationaal Beek- en Esdorpenlandschap Drentsche Aa Staatsbosbeheer). Tel.0592-231307. Renée Bekker (Rijksuniversiteit Groningen). Tel. 050-3638333. Of Aequator Groen & Ruimte, André de Bonte. Tel. 06-53151731

